

Van knutselles tot levensles

Plastische opvoeding als eyeopener voor burgerschapsvorming

Kunnen leerlingen bewuste burgers worden via kunst en dit tijdens de lessen plastische opvoeding in het secundair?

'Mevrouw, het is maar knutselen.' Leerkrachten plastische opvoeding horen wel vaker geringschattend praten over hun vak, zowel door leerlingen als collega's. Linken we het vak teveel met knutselen? Of vinden we alle vakken waarvoor leerlingen geen examens afleggen onbelangrijk?

Actualiteit als extra dimensie

Kunstenaars verwerken actualiteitsthema's in hun kunstwerken: klimaatopwarming, vluchtelingencrisis, oorlog, armoede, onderdrukking etc.. Ze geven aan de toeschouwer hun opinie over de samenleving. Onderwijs moet leerlingen voorbereiden om op het einde van het secundair zelfstandig te kunnen deelnemen aan de maatschappij als stemgerechtigde. Het is een interessante denkpiste om via plastische opvoeding een kritische stem te geven aan leerlingen.

De traditionele les plastische opvoeding zet niet alle mogelijke troeven in om dit te bereiken. Leerlingen leren in het beste geval enkele gegevens over een kunstenaar en kenmerken over een kunststroming, maar daar blijft het veelal bij. Actuele thema's integreren in de lessen plastische opvoeding is een troef waarop ingezet moet worden. Immers, er is geen ander vak waar de leerling telkens opnieuw het meest authentieke van zichzelf tot uiting kan brengen. Hoofd, hart en handen worden aangesproken om in volle vrijheid uitdrukking te geven aan de eigen indrukken en gevoelens.

Laten we in het secundair ook leerlingen de mogelijkheid bieden om zich artistiek uit te drukken over maatschappelijke thema's.

Klimaatopwarming als testcase

Als leerkracht plastische opvoeding spoor je de leerlingen aan om spaarzaam om te gaan met het materiaal. Je stelt regels: 'we verspillen geen verf', 'we gebruiken weinig water', 'liever te weinig dan te veel gebruiken'. Regels die de leerlingen kennen, maar niet in een ruimer kader weten te plaatsen.

Overconsumptie valt snel te linken met de klimaatopwarming. Een artikel over insecten en een half verdwenen kunstenaar in Venetië concretiseren de gevolgen van de klimaatopwarming: het uitsterven van sommige diersoorten en het verdwijnen van land door de verhoogde zeespiegel. Door de betekenis van het kunstwerk samen met de leerlingen te ontrafelen, onthouden ze langer de nieuwe informatie en leggen ze meer verbanden. Ze begrijpen de zin om duurzaam te handelen en ontdekken de persoonlijke bijdrage die ze kunnen leveren. Ze leren hoe de kleine concentrische cirkels – ik, gezin, familie, buurt, school - waarin ze leven impact hebben op de grotere cirkels van maatschappij en wereld. En hoe de grotere cirkels ook impact hebben op de kleine cirkels. De eerste stap tot wereldburgerschap is gezet.

Groei

Plastische opvoeding is in grote mate een actief gebeuren: de les is interactief en de opdracht is persoonlijk. Elke leerling wordt uitgedaagd om zelfstandig beslissingen te nemen en autonoom te werken, het leerproces ligt in eigen handen. Daar waar persoonlijke grenzen en mogelijkheden liggen, ontspringen groeikansen. Plastische opvoeding is het vak bij uitstek waar een veelheid vaardigheden wordt aangesproken en ingeoeffend: inleving, zelfstandig werk, probleemoplossend en creatief denken, verbeeldingskracht, beslissingen nemen, doorzettingsvermogen, nauwgezetheid etc. Vaardigheden die bijdragen tot een succesvolle toekomst.

De leerkracht kan via integratie van de actualiteit associaties leggen tussen de voorgenoemde vaardigheden en maatschappelijke problematieken. De associatie wordt door herhaling en ervaring opgenomen in het onderbewustzijn van de leerling die wanneer het bewustzijn het nodig acht, de informatie naar bovenhaalt. Op deze wijze tracht de leerkracht plastische opvoeding de leerlingen klaar te stomen voor een betrokken burgerschap met een probleemoplossend vermogen.

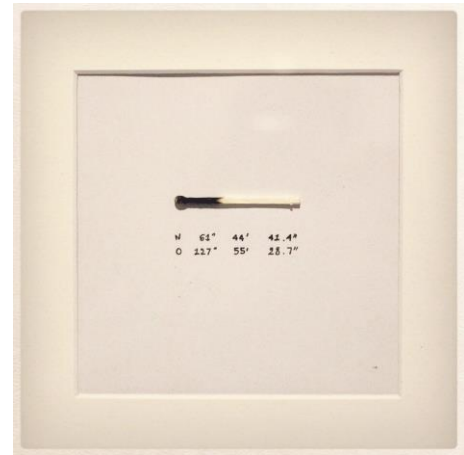
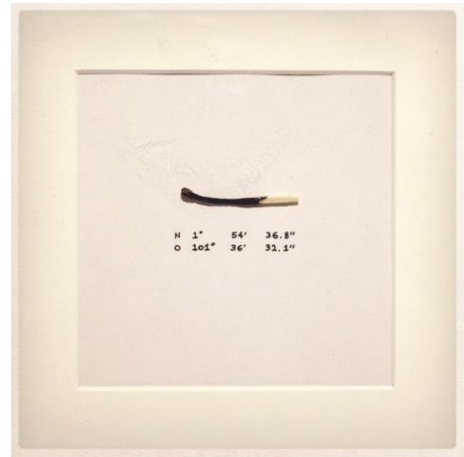
Zo stijgt de intrinsieke waarde van de les plastische opvoeding aanzienlijk: het knutsellesje wordt een levensles.

Artistiek luik

Morgane Lemmens verkent zelf de thematiek van de klimaatopwarming in het artistieke luik van haar bachelorproef. Haar werken sluiten aan bij de conceptuele kunst.

Deze stroming heeft tot doel bewustwording van de toeschouwer te stimuleren. De stroming stelt het idee centraal en minder de techniek.

De reeks werken zijn een wake up call, de toeschouwer kan niet ontsnappen aan de hoogdringendheid van de klimaatproblematiek. De vier natuurelementen vormen de rode draad.

Coördinaten

Aarde

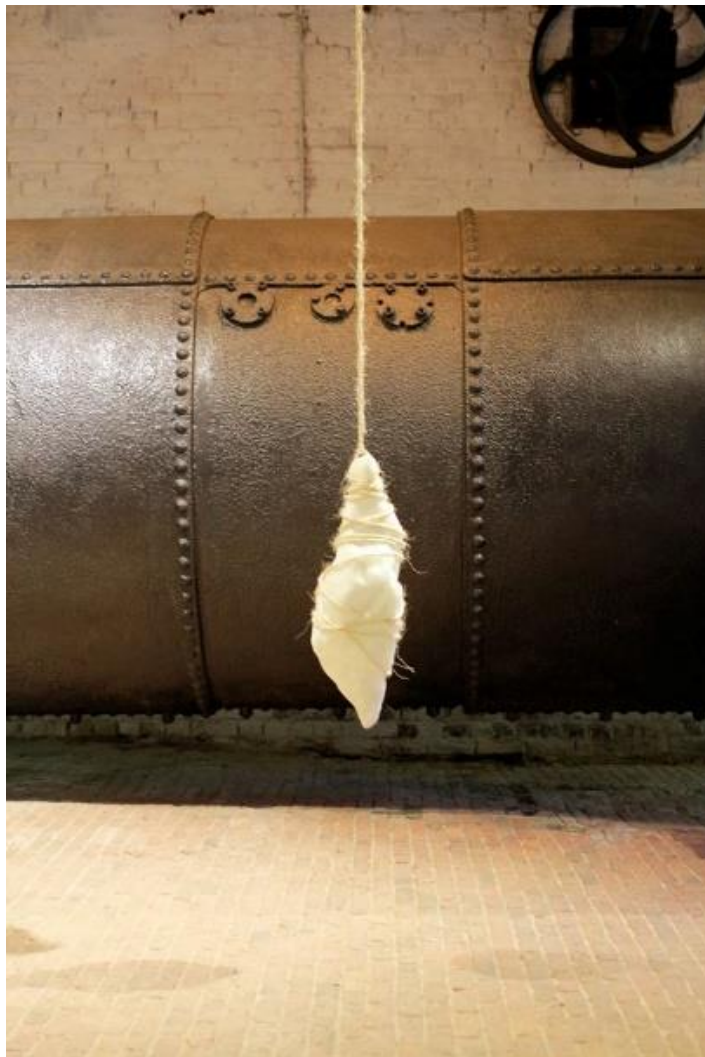
'Pearl' is een lijntje aarde op de wereldkaart met een dollarbiljet en kredietkaart. Het werk verwijst naar de mens die de aarde opsnuift net zoals een cocaïnegebruiker dit doet. De mens is verslaafd aan de economische belangen en voordelen op de korte termijn en verloochent de bijwerkingen van de uitputting van de natuurlijke bronnen voor de aarde op de langere termijn.

Water

'Sixty up' is een gletsjer geboetseerd uit was, die zelfmoord pleegt met behulp van een touw dat door de mens is gemaakt. Het zachte kneedbare materiaal wordt door de mens de verkeerde kant uitgestuurd worden, net wat onze aarde overkomt.

Vuur

'Coördinaten' is een drieluik van opgebrande lucifers. De coördinaten identificeren drie gebieden op aarde gekenmerkt door bosbranden en boskap. De lengte van wat opgebrand is, geeft het percentage vernietigd bos weer.

Sixty up

The waves are calling with a message for you

Wind

'The waves are calling with a message for you'. Dit fotografisch werk plaatst een 'oude' telefoon op een tafel aan zee. De golven - symbool voor de geluidsgolven van de telefoon - geven ons een dringende boodschap over de consumptiemaatschappij waarin we leven. We consumeren om er bij te horen, niet uit noodzaak.

Via kunst leren we verder kijken dan wat we zien, leren we zoeken naar betekenis. Zo verwerven we informatie om een mening te vormen en burger te zijn. Laten we leerlingen via plastische opvoeding deze kans ook gunnen.